

*Пашков Віктор Олександрович,
кандидат політичних наук, доцент,
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна (м. Харків, Україна)*

СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО УКРАЇНИ ТА США: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА СУЧАСНІ РЕАЛІЇ

Наступного року виповниться тридцять років з моменту проголошення між Україною та США відносин стратегічного партнерства. За цей час двосторонні відносини країн пройшли складний і суперечливий шлях, траєкторія якого схожа на американські гірки: етапи погравлення та розвитку відносин чергувалися з періодами стагнації та навіть кризи. Разом із тим, після кожного такого циклу (2005, 2014, 2022 рр.) українсько-американські відносини переходили на більш високий щабель розвитку, посилюючи взаємозв'язки та партнерство країн.

У 1993-1996 рр. політика США щодо України не була чітко вираженою та послідовною, оскільки у Вашингтоні на той момент ще не мали повної стратегічної визначеності щодо Києва. Успішне вирішення проблеми ядерного роззброєння сприяло перенесенню центру українсько-американських відносин із зосередженості на питанні ядерної зброї на всебічний розвиток політичної, регіональної, військової та економічної співпраці.

Під час візиту до Вашингтону 20-22 лютого 1996 р. президент Л. Кучма запропонував створити міждержавну комісію, яка б координувала ключові напрямки двосторонньої співпраці. Своєю чергою після нетривалих обговорень у травні 1996 р. США представили своє бачення цієї комісії, яка мала складатися з чотирьох галузевих комітетів – з питань зовнішньої політики, безпеки, стабільного економічного співробітництва, торгівлі та інвестицій.

19 вересня 1996 р. у рамках візиту до США секретаря РНБО В. Горбуліна була опублікована спільна заява про створення Українсько-Американської міждержавної комісії (УАМК). У заяві вперше у політичному діалозі була вжита формула «стратегічне партнерство» щодо відносин країн. Згідно з документу, метою роботи комісії була реалізація потенціалу двосторонніх відносин.

У жовтні 1996 р. Держсекретар США В. Крістофер і міністр закордонних справ України Г. Удовенко охарактеризували відносини країн як стратегічне партнерство. Тоді ж український посол у Вашингтоні Ю. Щербак визначив цей термін таким чином: «стратегічне партнерство сторін передбачає близькість, а в ряді випадків і тотожність цілей і оцінок міжнародної ситуації і в той же час не виключає можливостей існування різних поглядів, розбіжностей, які вирішуються і налагоджуються в ході активного діалогу» [1, с. 256].

Період становлення стратегічного партнерства України та США (1995-2000) характеризується інтенсифікацією політичного діалогу. Київ у цей період відвідали головні американські високопосадовці: двічі президент Б. Клінтон (1995, 2000), віце-президент А. Гор (1998), Держсекретарі В. Крістофер (1996) та двічі М. Олбрайт (1998, 2000), міністри оборони В. Перрі та У. Коен.

Після приходу до влади у Сполучених Штатах Дж. Буша-молодшого (2001) обидві країни підтвердили прихильність відносинам стратегічного партнерства, але тональність двостороннього діалогу швидко трансформувалась із дружньої на формально-дипломатичну, а атмосфера відносин стала прохолодною.

«Кольчужний скандал» (2002), подальше українсько-російське зближення призвели до кризи відносин Києва та Вашингтона, яка була подолана лише після «Помаранчевої революції» 2004 р. Прихід до влади в Києві прозахідних сил на чолі з президентом В. Ющенко ознаменував відновлення стратегічної дружби між Україною та США. У цей період в українсько-американських відносинах стався якісний прорив. Так адміністрація Дж. Буш-молодшого надавала всебічну підтримку економічним і політичним перетворенням в Україні, її європейській та євроатлантичній інтеграції, сприяла вступу України до СОТ (2008), надала їй статус країни з ринковою економікою, скасувала дію поправки Джексона-Веніка. Натомість В. Ющенко проводив чітку проамериканську зовнішню політику.

Під час правління В. Януковича українсько-американські відносини пережили один із найбільш складних періодів. Від початку етапі обидві сторони прагнули до вибудовування відносин на практичній основі з акцентом на енергетичні та економічні питання, деполітизації порядку денного, підтримуючи риторику стратегічного партнерства.

Ставлення адміністрації Обама щодо України формувалося її політикою переавантаження відносин із РФ, яка передбачала зменшення інтенсивності політичного діалогу з Києвом та увагу до пострадянського простору, зняття з порядку денного питання вступу України до НАТО при збереженні співпраці. Тому американська дипломатія демонструвала пасивність щодо України. Разом із тим, через переслідування новою українською владою політичних опонентів з українсько-американські відносини середини 2011 р. почали погіршуватися. Курс режиму В. Януковича на згортання демократичних процесів і ігнорування ним американських попереджень призвели до глибокої кризи у відносинах країн.

«Революція Гідності» відкрила новий етап в українсько-американських відносинах. Економічна та військово-технічна допомога США Україні виявилася найвагомішою серед західних країн і значною мірою допомогла стабілізувати ситуацію в Україні в умовах гібридної агресії РФ на Донбасі. У 2014-2021 рр. обсяги американської допомоги Україні стабільно зростали, а двосторонні відносини знову набули стратегічного характеру. Якщо в 2014 р. адміністрація Б. Обама надала Україні \$320 млн. допомоги, то за часів адміністрації Д. Трампа її обсяги склали \$696 млн. у 2019 р. і \$698 млн. у 2020 р. на ці потреби. Також в цей період США почала постачати Україні летальні озброєння – ПТРК «Javelin» і бойові катери Mark VI, що якісним проривом у наданні військової допомоги. Адміністрація Дж. Байдена в 2021 р. виділила Україні \$753 млн. допомоги [2].

Політичним підсумком цього етапу стала підписана 10 листопада 2021 р. оновлена Хартія стратегічного партнерства Україна-США. Документ структурує двосторонні відносини на сучасному етапі, окреслює їх порядок денний і напрямки співпраці, засади американської політики щодо України, закріплює досягнутий рівень партнерства між країнами.

Основними завданнями політики США щодо України визначені зміцнення її спроможності захищатися від зазіхань Росії та підтримка всеохоплюючих реформ, необхідних для інтеграції України у західні економічні та безпекові структури. Серед переліку внутрішніх реформ в Україні першочергове значення очікувано відводиться боротьбі з корупцією, реформі правосуддя та реформі корпоративного управління державними компаніями [3, с. 40].

Після повномасштабного вторгнення РФ в Україну США в 2022-2024 рр. надали нашій країні \$123 млрд. допомоги, з яких \$69,2 млрд. становила військова допомога та \$31,5 млрд. – пряма бюджетна підтримка. Зокрема Україна в якості військової допомоги отримала 5000 армійських автомобілів Humvee, понад 300 бойових машин піхоти «Bradley», 189 бронетранспортерів «Stryker», 23 танки та 32 РСЗВ, 198 155-мм гаубиць і понад 3 млн 155-мм артилерійських снарядів, понад 3000 ракет Stinger і 10 000 ракет Javelin, три батареї ракетних комплексів «Patriot» і 12 систем ППО «NASAMS» [4].

В умовах російської агресії між Україною та США сформувалося тісне військово-політичне партнерство з елементами союзництва. Водночас з огляду на відмінні цілі та політичні інтереси країн між Києвом і Вашингтоном виникли принципові протиріччя щодо базових питань, пов'язаних із завершенням війни, таких як бачення української перемоги, повоєнні кордони України, перспективи членства Києва в НАТО та можливі гарантії безпеки, необхідність переговорів з російським диктатором В. Путіним. Непоступливість України та США у своїх позиціях щодо цих ключових питань зумовила постійну кулуарну напруженість в українсько-американських відносинах.

Література:

1. Біловус Л. І. Гомотюк О. Є. Недошитко І. Р. Вплив української діаспори США на міждержавне співробітництво: Україна-США (1991-2018). *Zaporizhzhia Historical Review*. 2021. Vol. 4 (56). С. 253-263.
2. Єльченко В. Протягом 2021 року допомога Україні з боку США складе понад 700 млн доларів. УНН. 20 січня 2021 р. URL: <https://unn.ua/news/protyagom-2021-roku-dopomoga-ukrayini-z-boku-ssha-sklade-ponad-700-mln-dolariv-posol>
3. Пашков В. Відносини України та США напередодні повномасштабної російсько-української війни. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2024. Т. 50. С. 32-44.
4. U.S. Security Cooperation with Ukraine. Fact Sheet. U.S. Department of State. December 30, 2024. URL: <https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-ukraine/>

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук**

**ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ім. І.Ф. КУРАСА НАН УКРАЇНИ**

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЯГЕЛЛОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Республіка Польща)

ФОНД ГЕРДИ ХЕНКЕЛЬ (Німеччина)

УНІВЕРСИТЕТ МАЙНЦА ІМЕНІ ЙОГАННА ГУТЕНБЕРГА (Німеччина)

КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ П. ХАШДЕУ (Молдова)

МУЗЕЙ КАРОЛЯ І В БРАЇЛІ (Румунія)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ:
СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

10 квітня 2025 р.

м. Київ

Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи / за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 10 квітня 2025 р. Київ, 2024. 357 с.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи», яка була організована кафедрою міжнародних відносин і суспільних наук гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України 10 квітня 2025 р. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції і охоплює широке коло питань щодо витоків, традицій, розвитку та перспектив української дипломатії; аналізу стану дипломатії в умовах сучасних глобальних викликів та стратегічних пріоритетів світової, європейської та вітчизняної дипломатії в умовах російсько-української війни.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, а також усіх хто цікавиться питаннями сучасних міжнародних відносин та розвитку української дипломатії.

Рекомендовано вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 10 від 16.05.2025 р.).

Редакційна колегія:

Ткачук В.А., д-р екон. наук, проф. (голова);
Ніколаєнко С.М., д-р пед. наук, проф. (співголова);
Тонха О.Л., д-р сільгосп. наук, проф. (голова);
Любовець О.М., д-р істор. наук, проф.
Харченко С.В., д-р філол. наук, проф.
Хвіст В.О., канд. іст. наук, доцент

Відповідальна за випуск докт. іст. наук, проф. Любовець О.М.

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику наукових праць матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.